

BORAH SVARI V SENATU PRED NEVARNOSTMI

NEVARNOSTI VIDI V SVETOVNEM SODIŠČU.

Zanj je svetovno sodišče dete lige narodov.

Washington, D. C. — Senatorja Lenroot in Walsh iz Montane sta zagovarjala svetovno sodišče in trdila, da je neodvisno od lige narodov.

Senator Borah je govoril proti svetovnemu sodišču, kot detu lige narodov. Citiral je poho izrekov Elihu Roota in originalorjev in podpornikov svetovnega sodišča. Po njegovem mnenju ne pomenijo ti izreki nič drugega, kot da je svetovno sodišče dar lige narodov. Argumentiral je jasno in določno, ako se Združene države pridružijo svetovnemu sodišču, ne morejo tega storiti na drug način, kako da se zapletejo v svetovno ligo. Omenil je, da je senator Lenroot končal, da je treba izvesti, kar je v programu republikanske stranke. Po njegovem prepričanju se pa ne gre za to, kaj je v programu republikanske stranke, marveč vse gre zato, da se zvede in odloči kaj je pametnega in kaj vodi do svetovnega mira. Naglašal je, da kadar pride do glasovanja, da bo vsak senator glasoval po svojem lastnem prepričanju in ne po tem, kar je v programu republikanske stranke.

Temu je dodal, ako človek glauje za nekaj, kar nasprotuje li škoduje v tej deželi zaradi tega, ker je to v pragraju, je a človek največji slabotnež, ki k kdaj napravil svojo pot v set Združenih držav.

Borah je kritiziral Elihu Roota in člane komisije za svetovno sodišče, da niso izdelali tega načrta za svetovno sodišče, la bi bilo to sodišče popolnoma neodvisno od lige narodov.

Citiral je tudi instrukcije tajnika lige narodov, ki jih je dal omissiji, ki se glase: "Sodišče je najvažnejši del organizacije lige narodov."

Izval je tudi senatorja Lenroota, da naj pove, ako se sodniki kot člani sodišča ne morejo voliti tudi na drug način, kakor, da jih voli liga narodov. Nato je razlagal, zakaj se želi, da liga narodov izvoli člane sodišča. To prihaja od tukaj, ker bo sodišče justični organ lige narodov.

Nato je govoril, kako sta se Francija in Velika Britanija dogovorili, da razdelita določen teritorij. Navedel je na to dogodek s Turčijo in kako je Velika Britanija dobila mandat.

Njegove besede so rezale, ko je naglašal, da je razsodba o Mosulu le sad tajnih pogodb.

Njegov govor je napravil velik vtis ne le v senatu, ampak tudi zunaj njega.

DEBATA O VOJNIH POSOJILH PRIDE PO NOVEM LETU.

Washington. — Debata v poslanski zbornici o fundiranju vojnih posojil Italiji in drugim evropskim državam pride na dnevni red sredi januarja. Zbornični finančni odsek se bo začel baviti s tozadevnimi pogodbami 4. januarja.

Francoški Edison je izpopolnil televizijo.

Pariz, 21. dec. — Praktična uporaba televiziona je zdaj dosežena, kako javlja znameniti francoški izumitelj, profesor Edouard Belin, ki je izpopolnil aparat, s pomočjo katerega se dve osebi lahko vidita, kadar se pogovarjata po telefonu. Na krajšo ali daljšo distanco. Profesor Belin napoveduje tudi spojitev kinematografa z radiom, tako da bodo slike prihajale po radio-valovih kakor zdaj glasovi.

Progled dnevnih dogodkov

AMERIKA.

Socialistični kongresnik Berger predlaga legaliziranje vina in piva.

Senator Borah svari pred nevarnostjo svetovnega sodišča.

Klerikalci rujejo proti naprednemu univerzitetnemu predsedniku.

Počasno, toda gotovo dviganje zamorskih delavcev.

Katastrofalna razstrelba v Chicagu.

PO SVETU.

Vplivni sovjetski voditelj Stalin napoveduje premirje.

Benito Mussolini namerava proklamirati italijansko cesarstvo.

Vesiles so ljubosumne na Japonce radi gibanja v severni Kitajski.

Sovjeti sprejmejo vabilo lige narodov za udeležbo na konferenci.

Japonski delavci zaslužijo po \$65 dnevno.

Klerikalni hinavel rujejo proti predsedniku univerze

Detroitška liga katoliških žena ni uspela z akcijo, da odstrani profesorja, ki priporoča kontrolo porodov.

Ann Arbor, Mich. — Katoliška ženska liga v Detroitu je zadnje dni poslala obtožbo regentom michiganske univerze proti predsedniku univerze Charlesu C. Littlu, ki je večkrat v svojih predavanjih priporočil znanstveno kontrolo porodov, ožigonal prohibicijo in izrekel druge moderne ideje, ki niso po volji verskim hinavcem. Ko je Little elišal o obtožbi, je izjavil, da takoj odloži predsedništvo, če bo odbor regentov skušal djati nagobnik na njegova usta.

Odbor regentov je imel sejo zadnje soboto in po dolgi razpravi o obtožbi je zaključil, da ima profesor Little pravico izražati svoje mnenje o vsaki zadevi. Obtožba je zletela v koš.

RAZSTRELBA S STRAŠNIM UČINKOM.

Tri osebe ranjene, ena ubita.

Chicago, Ill. — V podjetju Commercial Acetylene Supply kompanije je eksplozirala s strašnim učinkom nabiralnik za acetilenski plin. Vsa okolica v razdalju ene milje je občutila sunek. Med ljudmi, ki prebivajo blizu podjetja, je nastala panika, in hiteli so prestrašeni na mesto. Takoj po razstrelbi je švignil proti nebu visok vlnšev plamen. Nato so sledile druge eksplozije skoraj skozi pol ure.

Trije uslužbenci so zadobili hude in težke opekline, četrtega uslužbenca so pa v umirajočem stanju prepeljali v bolnišnico.

SENATOR SWANSON JE ZA SVETOVNO SODIŠČE.

Washington, D. C. — Senator Swanson, demokrat iz Virginije, je zlomil sulico za svetovno sodišče. Predložil je resolucijo kot najstarejši član demokratske stranke v odseku za zunanje zadeve. Senator Borah, predsednik tega odseka, se ne strinja z resolucijo. Govoril je, da se temu vprašanju Amerika ne more izogniti. Na dolgo in široko je trdil, da svetovno sodišče ni dete lige narodov. Trdil je, če se izvolijo sodniki, da se sodišče ne bo ravnalo po pravilih lige narodov, ampak po pravilu sodišča.

TAKO UMIRAJO PROLETARCI.

Chicago, Ill. — Z mostu pri Madisonovi cesti je slabo obločen neznanec skočil v reko Chicagu. Na prenos je došla pomoč, je neznanec izgubil pod vodo.

ČAS VSTAJE-NJA PRIHAJA ZA ZAMORCE

Vstajajo počasi, prihajajo pa je. — To se opazi na vse poljih.

New York, N. Y. — Stavbinski delavci lahko opazijo, da je med njimi vedno več zamorskih delavcev. Ravno to lahko vidijo delavci drugih strok. Zamorski delavci se selijo z južnih farm v velikem številu v industrijska mesta na severju. Ta selitev se je povečala, odkar je omejeno naseljevanje iz Evrope.

Med zamorce, ki delajo v industriji pa prihaja tudi zavednost. Kjer se morejo pridružiti delavski organizaciji, se ji pridružijo. Danes najdemo zamorske delavce v organizacijah stavbinskih delavcev, kot jih vidimo v rudarski organizaciji ali kateri drugi delavski strokovni organizaciji. Dva zamorska delavca pohajata celo v Brookwoodovo delavsko učilišče. Narodno društvo za napredek zamorskega ljudstva je poslalo eno šiviljo in enega učitelja v to učilišče, da se učita, kako bodeta lahko služila zamorskemu delavstvu, v učilišču, ki so ga ustanovili in ga podpirajo organizirani delavci.

Zamorski delavci torej vstajajo. Tudi ti so se pričeli zavedati, da so ljudje in da imajo pravico do človeškega življenja. Sicer ta zavednost prihaja še počasi, a tukaj je in se ne more več tajiti. Kjer pa zatli iskra zavednosti, tam se ne da več uginiti.

Ta pojav je le pozdraviti. Kajti ta pojav nam jamči, da bo tudi v Ameriki zmagača zdrava človeška pamet nad plemenskim sovraštvom, in da se bodo kmalu zamorski delavci ramo ob ramo z belopoltnimi delavci borili na celi črti za izboljšanje delavskega položaja in za dosežanje končnega cilja — odpravo mezdne sužnosti.

Velesile sumljivo gledajo Japonce v Mandžuriji

Okupacija Mukdena in prepoved civilnega bojevanja v železniški coni je vznemirila diplomate v Pekingju.

Peking, 21. dec. — Diplomatični zbor v Pekingju opazuje z veliko napetostjo gibanje japonskih čet v Mandžuriji. Okupacija Mukdena in odredba japonskega generala, da ne sme biti boj med kitajskimi revolucionarji in Čangovimi pristajši v železniški coni med Mukdenom in Port Arthurjem v južni Mandžuriji, se smatrata kot začetek popolne japonske oblasti v mandžurski deželi.

Diplomatje velesil imajo velike sitnosti radi pretrgane železniške in poštne zveze med Pekingom in Tientsinom radi civilne vojne med Fengom in Li Čing-linom v okrožju Tientsina.

EMBARGO NA EKSPRESNE POŠILJATVE V FLORIDI.

Jacksonville, Fla. — Izdana je bila že druga prepoved za ekspresne pošiljate v Florido. Dovoljena so samo živila. Pri pošiljatih iz Floride so pa izvzete ribe in citrusno sadje.

Dozdaj je bila v veljavi le prepoved za južne pošiljate od Jacksonvillia, zdaj pa velja tudi za pošiljate severno od tega mesta.

Prepoved je bila izdana, ker so nagromadene ekspresne pošiljate po vseh krajih države.

Berger predlaga legaliziranje piva in vina

Socialistični kongresnik je ostro ožigonal prohibične fanatike.

Washington, D. C. — Victor L. Berger, socialistični kongresnik iz Wisconsin, je zadnje soboto predložil resolucijo v zbornici, ki določa, da se postavna meja alkohola v opojnih pijačah dvigne na štiri odstotke za pivo in na 12 odstotkov za vino.

Berger je utemeljil svojo resolucijo z izjavo, da vedno naraščajoča poplava sodišč s procesi proti "butlegarjem" dokazuje, da je izvajanje sedanje prohibične postave nemogoče in da se je Amerika strahovito osmešila pred vsem svetom s svojim petletnim eksperimentom.

"Naši prohibicionisti, ki bi radi uveljavili neveljavljiv zakon, so ustvarili mirjade novih zločinov, ki so večji kot zlo pijančevanja, katerega bi radi zatrili," je rekel Berger. "Prohibicija uničuje pravo temperenco in pretvarja Američane iz naroda zmernežev v narod največjih pijancev na svetu. Zakonodajalci, ki razumejo človeško naravo, ne smejo biti hinavel; ne smejo pustiti, da jim diktirajo fanatiki, ki so na čelu Protisalunske lige. Ako kongres zavrže Volsteadov zakon, naredi s tem največjo dobroto amerškemu ljudstvu."

Mussolini proklamira Italijansko cesarstvo

V Londonu so izvedeli, da glavar fašizma še vedno sanja o slavi rimskega cesarstva v starem veku.

London, 21. dec. — Poročilo iz zanesljivega vira se glasi, da Benito Mussolini namerava proklamirati italijansko cesarstvo enkrat v prihodnjem letu. Italijanski kralj se popolnoma strinja z njegovim načrtom. To dokazuje, da fašistovski voditelji, ki so začeli gibanje za veliko Italijo, še vedno sanjajo o restavraciji slave starega rimskega imperija, čigar velika oblast se je raztezala na vse strani starega sveta.

"The Sunday London Times", ki prinaša to poročilo, piše tudi, da se Vatikan strinja z idejo italijanskega cesarstva. Petdesetletni spor med papežem in Italijo bo morda končan istočasno, ko Mussolini proklamira cesarstvo Italije.

ALI VAS ZEBE? CITAJTE TO VEST!

Buenos Aires, Arg. — 21. dec. — Mesto Buenos Aires (glavno mesto Argentinije) se je včeraj kuhalo v najhujši vročini tega leta. Temperatura je narasla na 93 stopinj. Petnajst oseb je obolelo valed vročine in ena je že umrla. V Rosariju, drugem največjem mestu republike Argentinije, je bilo 100 stopinj, v severni provinci Santiago del Estero pa 110 v senci.

SODNIK JE SPUSTIL RENE-GATA IZ JEČE.

Pittsburgh, Pa. (F. P.) — Fred Merrick, komunist, ki je označeval svoje nauke v delavski strokovni organizaciji, je bil obsojen na deset let ječe. Aretiran je bil v maju leta 1923, da je kršil pennsylvanski protipuntarski zakon. Odpovedal se je delavski (komunistični) stranki pred sodnikom, ki ga je obsodil v ječo, na to ga je sodnik izpuštil iz ječe.

KNJIGA
"AMERIŠKI SLOVENCİ"
je krasno božično darilo za vašega prijatelja.

SOVJETSKI VODITELJ NAPoveduje PREMIRJE

Stalin je dejal na moskovskem kongresu, da prihaja doba sodelovanja med Unijo sovjetskih republik in kapitalističnim svetom.

Moskva, 21. dec. — Stalin, član izvrševalnega odbora ruske komunistične stranke in zelo vpliven sovjetski voditelj, ki je navadno molčeč, je včeraj govoril na 14. kongresu komunistične stranke, ki se vrši v Kremli. Stalin je razpravljaj o mednarodnem položaju in rekel, da sedanja situacija je kakšno ravnovesje, ki pa je začasno. Dalje je napovedal dobo premirja in sodelovanja med Unijo sovjetskih republik in kapitalističnim svetom.

"Kar je temeljito novega in kar določa pota vsem dogodkom in pojavom v mednarodnih odnosajih, je to, da se je med našo deželo socializma in kapitalističnim svetom tvorilo gotovo začasno ravnovesje, ki ga lahko smatramo za povojni oddih", je rekel Stalin. Govornik je priznal, da je kapitalizem v nekaterih deželah še trden in svetovna socialna revolucija ne napreduje tako hitro kakor so boljševiki pričakovali. Stalin je nadalje rekel, da je sovjetska Unija pripravljena plačati del carskih dolgov Franciji in Angliji z namenom, da se ekonomsko okoristi v trgovini s tema deželama. Ameriški bankirji so krivi, da je propadla pogodba med sovjetsko vlado in prejšnjo angleško laboritako vlado.

Stalin je tudi izjavil, da ruski komunisti niso odgovorni za svetokralsko eksplozijo v Sofiji niti drugih terorističnih činov, katerih so obdolženi. Rekel je, da ruski komunisti ne potrebujejo svoje propagande v drugih deželah, ker to delo opravljajo delavci dotičnih dežel sami.

DRUŽINSKA TRAGEDIJA.

Oče obstrelil ženo in izvršil samomor.

Chicago, Ill. — Alois Nemic, ki je kmetoval v Michiganu, je mislil stara leta preživeti v miru. Star je bil 48 let in se na privojarjanje svoje žene preselil v Chicagu. Kmalu je pronašel, da je s tem naredil napako. Njegovi hčeri, ena stara 20, druga pa 18 let, sta ostajali zunaj pesno v noč ali sta pa zahajali k družinskim zabavam. Očetu ni bilo to všeč in je zaradi tega večkrat godrnjal. Mati se je vedno potegnila za hčeri. Ko je zopet postal nemir zaradi hčera, je Nemic poiskal lovsko puško in oddal strel na svojo ženo in jo precej težko ranil. Nato je odšel v drvarnico in si oddal dva strela v glavo. Strela sta mu skoraj odtrgala glavo. Bil je na mestu mrtve.

DIJAKI SE ORGANIZIRAJO.

Denver, Colo. — Časi se izpreminjajo, ljudje pa v njih. Pred petnajstimi ali dvajsetimi leti je bilo pogosto slišati, da so podjetniki najeli dijake za stavkokaštvo. Tukaj so se pa dijaki, ki morajo delati, da lahko studirajo, organizirali. Dijaki, ki čitijo okna, so se organizirali v organizaciji Building Service Employees Union. Današnji revni dijaki razume, da je njegovo mesto v delavskih vrstah.

OBMEJNA STRAŽA POMNO-ZENA.

Lansing, Mich. — Obmejna straža, ki lovi thotapece z opojnimi pijačami, je bila pomnožena za šestdeset mož. Ta straža patroljira mejo med Port Huronom in jezerom Erie. Stride-set od teh mož bo državnih policajev države Michigan.

Rusija se morda udeleži razorožitvene konferenci

Francoški premijer Briand bi rad dobil sovjetsko Unijo v ligo narodov.

Moskva, 21. dec. — Oфициelni organ sovjetrov "Izvestja" piše, da sovjetska vlada sprejme vabilo lige narodov na sodelovanje v pripravah razorožitvene konferenci in konferenci same pod pogojem, če se konferenca ne vrši v Švic. Sovjeti so bojkotirali Svico od tistega časa, ko je bil Vaclav Vorovskij ubit v Lozanu leta 1923 in morilec je bil oproščen pred švicarskim sodiščem. List piše, da bi Rusija dala svojim zunanjim sovražnikom priložnost za nove intrige in laži, če odkloni vabilo. Čeprav nimajo sovjeti dosti upanja za razorožitev kapitalističnih držav, morajo pokazati dobro voljo, da ruski delavec in kmetje so za razorožitve.

Pariz, 21. dec. — Premijer Briand je dejal pred zborničnim odsekom za zunanje zadeve, da bo porabil ves svoj vpliv, da pridobi Rusijo za vstop v ligo narodov. Rekel je, da je osebno povedal Čičerinu, da lokarnski pakti niso niti najmanj naperjeni proti sovjetski Uniji.

Japonski tekstilni delavci se mizerno plačani

Na leto zaslužijo do \$65. — Delati morajo po enajst ur dnevno. — Ali niso ti delavci potrebni strokovne organizacije?

Tokio, Japonska. — Japonska je še pravi paradiz za kapitaliste. Tekstilni delavci garajo po enajst ur dnevno in zaslužijo po šest dolarjev na mesec. Ravnotako je, kot je bilo v stari blašeni reakcionarni Avstriji pred 40 in 50 leti.

Pod takimi pogoji je japonskim kapitalistom igrača s svojimi produkti konkurirati na svetovnem trgu. Delavno moč dobe skoraj zastoj.

Naslednja mezna lestvica nam pove, kako so plačevali japonske tekstilne delavce skozi sadnjih deset let.

Letna mezda	Delavci	Delavke
1903	\$18.30	\$10.30
1906	18.25	11.40
1910	22.70	18.60
1914	24.55	15.95
1915	24.75	16.10
1915	25.00	16.70
1917	27.25	18.55
1918	34.30	23.80
1919	55.80	43.50
1920	78.35	55.98
1921	73.15	55.67
1922	77.20	62.15
1923	74.15	55.90
1924	76.20	60.30

Na vsake tri delavke pride šele po en delavec. To je v predilnicah. V tkalnicah pa pride na vsakih pet delavk po en delavec. Povprečna mezda tekstilnega delavca je zaradi tega še manj kot \$65 na leto. Stroji se obračajo vsak dan po dva in dvajset ur. Delavci pa delajo v dveh partijah in sicer vsaka partija po enajst ur.

Blago, ki je izdelano v japonskih tekstilnih tovarnah, odhaja v Kitaj, Indijo, Holandsko Indijo, v Avstralijo, na Filipinsko otočje in precej ga pride na trg tudi v Združenih državah. Tega blaga so izvozili v leto 1924 za \$163,000,000, medtem ko so izvozili v leto 1903 le za \$3,437,474.

To pomeni, da tekstilni delavci na Japonskem potrebujejo pomoči iz drugih dežel, da se organizirajo in izvojujejo človeške življenjske razmere.

Kapitalizem je pač treba prijeti po vsem svetu, da ostanejo delavci trajni in k starim uspehom pribore nove.

Agitirajte za "Prosveto"!

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 30-25) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

INDUSTRIJA SE HITRO RAZVIJA.

Delavske organizacije zaostajajo.

Dandanes se industrija prav hitro razvija iz malega obrata v veleobrat. Posledica tega razvoja je, da se posebno v nekaterih industrijah krči zelo hitro število izučenihi rokodelcev. Posebno zadaja leta je opaziti to revolucijo v produkciji. Stroji prihranijo na produkcijskih stroških in ne potrebujejo izučenihi delavcev. Veliko produktov, ki so bili še pred nekaj leti izdelani z rokami in orodjem, se danes izdelujejo s pomočjo tovarniških strojev. Ti stroji so znižali število delavcev, pa znižali so tudi delavske mezde. Izučeni rokodelci se je izpreminili v sužnja stroja. Vsak stroj mora izvršiti določeno množino dela. Ako tega ne izvrši, se ne izplača za tovarnarja. Stroj napravi določeno število obratov, delavec, ki dela pri njem, pa mora paziti, da jih stroj tudi izvrši. Kadar pride produkcija v tak razvoj, je razumljivo, da se male delavnice zapirajo, velike tovarne se pa odpirajo. Podjetnik, ki bi se skušal obdržati na površju z malo delavnico in konkurirati velikim tovarnam, bi kmalu spoznal, ako ne odneha s konkurenco veliki tovarni, da zanj ne more priti drugega kot bankrot. Tako se mali tovarnarji pridružujejo velikim in posledica tega pridruženja so veliki industrijski trusti.

V teh trustovskih podjetjih se silno izkorišča delavčeva proizvodna sila. Delavci so veliko bolj izkoriščani, kot so bili preje v malih delavnicah. Delavci nimajo ničesar več reči, ker so navadno zamudili ugodno priložnost, da se organizirajo tako, kot zahtevajo nove produkcijske razmere. Naobratno pa silno narašča moč podjetnikov, ki so potrustjani svoja podjetja. Njih premoženje hitro narašča, s naraščanjem njih premoženja, se pa povečava njih politična moč. Neizmerna bogastva, ki jih lastujejo trustovski podjetniki in velike industrijske korporacije, povzročajo, da njih politična moč postane tako velika, da izvajajo svoj vpliv v občini, v okraju in državi, sploh v vseh zakonodajnih zborih in javnih uradih, ker je večina delavstva politično kot razred brezbrizna.

Večina delavcev pa ni brezbrizna le kot razred za svojo politično organizacijo, ampak je kot razred brezbrizna tudi za svojo strokovno organizacijo. Bilo je težko strokovno organizirati delavce v malih podjetjih, ker se je mali delodajalec tudi z vsemi svojimi sredstvi upiral delavski strokovni organizaciji. Tudi njegova želja je bila, da ostane neomejen gospodar v svoji delavnici. Malega podjetnika je pa lažje ugnati kot trustovca. Trajna agitacija je kmalu pokazala uspehe. Delavci v malem podjetju so večinoma poznali drug drugega. Poznali se niso le po imenu, ampak tudi po mišljenju. Zaupnost med njimi je bila velika. Mali podjetnik tudi ni imel tako velikih in učinkovitih sredstev na razpolago, kot jih ima moderni velepodjetnik, da se upre prizadevanju razredno zavednih delavcev. To se nekateri izmed vzrokov, ki povejo zakaj je bilo lažje organizirati delavce v malem podjetju, kot jih je zdaj v velikem podjetju.

V velikem podjetju dela po nekaj tisoč delavcev. In navadno je tako, da ameriški delavci ne zaupajo tujemskimi delavcem, tujemski delavci pa ne ameriškim. Da ta nezaupnost ne izgine, skrbijo velepodjetniki s svojim vohunskim sistemom. Ta sistem pa ne služi le za to, da se izve za mišljenje delavcev, ampak tudi za razdvojenje in poceljenje delavcev. V službi podjetništva so pač ljudje, ki pod krinko skrajnega radikalizma in skrajnega konservativizma pocepljujejo delavce, da delavci ne pridejo do spoznanja, da le s pomočjo preudarne in dobro premišljene taktike lahko zmajujejo napram dobro organiziranemu sovražniku—velepodjetništvu.

Tako nalašč vprizorjeno pocepljenje delavstva v interesu velepodjetništva pomaga širiti nezavednost in nevedo med delavci, da ne spoznajo pravega vzroka delavskega izkoriščanja. Delavci se pocepljujejo med sabo, napadajo drug drugega, mesto da združijo svoje vrste in napravijo enotno fronto proti svojim izkoriščevalcem.

Neveda je največji sovražnik delavstva. Ta sovražnik se pa lahko le premaga s predavanji in obširnimi pravnimi delavskim tiskom, t. j. časopisja, brošur in knjig. Ka-

pitalisti izdajo vsako leto nebroj knjig in brošur vrh tega imajo pa še dobro razširjeno časopisje za obdržavanje delavskih mas v nevedu. Kadar bo delavstvo pojačalo svoj tisk, tedaj je upati, da kapitalistom ne bo več taka igrača pocepljati delavstvo, tedaj pa pride tudi čas, ko bo delavstvo hitreje korakalo od zmage do zmage, kot se to zgodi v današnjih dneh.

SLIKE IZ NASELIN

Balkan Township, Minn. — Delavstvo iz Chisholma in Balkana samo sebe prodaja svojim nasprotnikom in izkoriščevalcem. Ne vidi, da je vse naperjeno proti njemu. Od ene strani pazijo in kornaj čakajo, da vzamejo krvavo priložnost, da se predno se delavstvo zaveda, da je njegov denar in je delo zanj. Drugo mora plačevati svoje potrebine, ne vidi pa, za kakšno ceno lahko proda svoje produkte. Evo, dokazi! Ako ima kravo in je krava prišla ob moč, da ni za pleme ni za mleko, mu v mestu v mesnici mesar odgovori: Dam ti \$25! — Krava je pa vredna \$80 do \$80. Ako če hoče kravo prodati, jo mora dati za ceno, kolikor mesar obljubi. To zato, ker farmerji in delavci niso organizirani strokovno in politično. Če bi bili organizirani strokovno in politično, bi bilo vse drugače. Mesar bi prišel in te vprašal: Koliko hočeš za kravo? Rekel bi \$80 do \$80, ker je toliko vredna, in mesar bi plačal zanj.

Delavec in farmer lahko vidita razliko. Kakor z živino, tako je tudi s poljskimi pridelki. Pa odkar imamo farmerake sejme ali takozvane "farmer market place", in to vsaki teden dvakrat, je mnogo boljše. Prej, ko ni bilo sejmov, smo morali prodati svoje produkte za ceno, kakoršno je kdo obljubil. Če smo hoteli iti s svojimi produkti od hiše do hiše, smo morali imeti licenco in sploh če jo je kdo dobil od mestne uprave, je bil srečen. Zdaj, ko imamo "farmer market place", prodamo svoje produkte po ceni, da smo zadovoljni farmerji in odjemalci. Kdo pa je največ pripomogel do te prekornostne stvari? Kakor mi je znano, nihče drugi kakor naš rojak Jos. Ule, ki je pred dvema leti kandidiral za mestnega trusteeja in je imel v svoji platformi to in še več drugih ekonomskih stvari, katere pa niso še vpeljane, čeprav bi bile v dobrobit celemu prebivalstvu, farmerjem in mešanom, posebno taktim, ki delajo v rudniku in malo zaslužijo. Iz tega je razvidno, da interesi farmerja in delavca morajo biti zedinjeni, oziroma organizirane strokovno in politično, če se hočejo uspešno bojevati proti svojim nasprotnikom in izkoriščevalcem.

Kakor je že znano javnosti, so imeli na Chisholmu občinske volitve 8. decembra. Borba je bila huda, ker proti sta si stali dve močni stranki, tretja je pa prišla le malo v poštev. Dobro sem opazoval to borbo, ker nekaj dni pred volitvami sem bil vsaki dan na Chisholmu. Močni stranki sta imeli vsaka svoj glavni stan, kompanijska ga je imela na severni strani glavne ulice, mestna ga je imela ravno nasproti na južni strani glavne ulice. Opazoval so v kateri headquarter gre kateri delavec. Kandidatov je bilo dosti za vsak urad, posebno za cenilca jih je bilo največ. Za cenilca so bili tudi trije slovenski kandidati, dva mlada fanta in sodrug Joseph Ule, ki pa ni nobeden izvoljen. Škoda za slednjega, ki ni izvoljen, ker čital sem njegovo platformo v chisholmskem časopisu "Mesaba Miner". Bil je res popolnoma koristen za revno ljudstvo, a žal ga ljudstvo ni čitalo in vzelo v poštev, zakaj, če bi ga upoštevali, bi bil Ule gotovo izvoljen.

Na ponedeljek 7. decembra sta bila sklicana dva javna shoda, oba ob osmih. Mestna stranka ga je imela v Recreation ali Community building, kompanijska pa v Fin Hall. Nekoliko pred osmo je začela godba na pihala, najet od kompanije na gornjem koncu glavne ulice in se začela pomikati nizdol proti Fin Halli, ko je prikorakala do aredine. Je začela tudi mestne stranke godba. Človek, ki je opazoval, si je mislil, da se bodo gotovo spopadli. Ker izgledalo je kakor v vojni, ko si prideta nasproti dve sovražni armadi. Ljudstva je bilo na ulici vse polno. Simpati-

čarji kompanije so kričali, pojdimo vsi v Fin Hall, simpatičarji mestne stranke so pa kričali: Pojdimo vsi v Recreation building. Tako so se razdvojili, šli so sem in tja.

Kot letos še ni bilo pri nobenih volitvah, da bi imela vsaka stranka svoje zaključno zborovanje zase. Bilo je vedno skupno in kandidat je pozival svoje nasprotnika vpriču njega in občinstva. Drugi dan so bile volitve. Volilci so kričali in zakričali tako, da je zmagala kompanijska stranka na cel črti. Izvoljen je tudi Slovenec Matija Plut, ki je kandidiral za mestnega blagajnika. — Balkanec.

Waukegan, Ill. — Čital sem v Proletarcu o "zapečnjakih" in "filistrih", pa sem jih imel na kupe pred očmi v naši naselbini. Recimo, da zapečnjak rad sedi za pečjo in se bore malo briga za svet, kaj se godi okrog njega. Filistar je pa kot pravi Nemes: Viel ist er, wenig leust er, gar nichts ist er — der Philister! S tem je povedano vse, pa poglejte tudi drugi, jih boste tudi vi videli na kupe. Seveda, da ni smo vsi zapečnjaki in filistri, je dokaz, da smo na zadnji letni seji Slovenske narodne čitalnice sklenili, da se nekaj ukrene glede dramatik! Znano nam je, da imamo v naši naselbini kakoga pol ducata klubov in društev, katere se vsa kolikor toliko bavijo z dramatikom, vendar brez kakoga večjega uspeha, ker diletantake moči so tako razcepljene, da ima vsak klub ali društvo le par dobrih igralcev. Rezultat temu je, da so večinoma vse naše igre fiasco. Da se temu odpravimo, je Slovenska narodna čitalnica sklenila, da povabi v soboto zvečer dne 26. decembra na skupen sestanek vse rojake, kateri se zanimajo za dramatikom, da povedo svoje mnenje ter se ustanovi dramatični klub pod pokroviteljstvom čitalnice. Te pa zato, ker edino čitalnica ima prave pogoje zato. V zalogi imamo knjige, igre, obleko, kulise, prostor v S. N. domu, kateri je na razpolago vedno in vsakemu, kdor je pripravljen delati na prosvetnem polju, ne glede na prepričanje. V naši sredi imamo komuniste, socialiste, narodnjake, filistre in zapečnjake, pa nas vse to nič ne moti. Kadar gre v korist čitalnice in naselbine, ne poznamo prepričanj, vsaj zadnja dva nas ne motita, glavno je, da sta v tajniški knjigi zabeležena "Paid". Torej v soboto večer 26. t. m. vai na skupen sestanek, vsi z namenom za večjo in lepšo dramatikom v naši naselbini! — Tajnik.

Great Falls, Mont. — Žalostnega arca naznanjam, da je umrla moja soproga, mati Frances Ursich. Bolehala je več mesecev in dne 10. decembra za vedno zaspala v še rani mladosti, stara 33 let. Pokojnica je bila rojena v Great Fallsu. Zapušča poleg mene, njenega soproga, sina, hčerko, starše, brate in sestere, vse v Great Fallsu.

Pokojnica je bila članica društva "Narodni bratje" št. 202 S. N. P. J., katero jo je sprejelo k zadnjemu počitku in darovalo krasen venec v spomin.

Lepa hvala tajniku društva za pomoč in tako hvala mrs. Dešman, ki je prišla iz Anaconda, da spremi svojo prijateljico k zadnjemu počitku. Hvala mr. in mrs. Trunkel za pomoč v žalostnih urah, društvu št. 202 za dostojen pogreb in sprejem na pokopališče Calvary dne 12. decembra.

Blaga, skrbna soproga in mati, počivaj mirno in lahka ti bo di ameriška zemlja. Zalujoci ostali Frank Ursich, soprog, sin ter hči; mati in oče Smrekar, tri sestere in dva brata.

Gilbert, Minn. — V našem mestu niti en rudnik ne obratuje, kar pokazuje, kako piškave so pri nas delavske razmere, ko je v Minnesoti ravno rudnik vse, kar imamo in za najboljša dela je rudnik.

Sreča v nesreči je, da se rudarji prevažajo na Eveleth, ne-

ZARKOMET

Zemeljske pege.

Astronom Wray napoveduje električne nemire valed velikih peg na soncu. Brzojavne zvezde bodo vznemirjene in radioaparati bodo hreščali, kakor da bi kdo pilil žago. Velika sreča bo, če električni trust ne povlča cen in zvrne krivdo na solčne pege.

Kapitalisti še niso monopolizirali sonca. Še vedno sije tudi na reveža, zlomek pa je, da sije najslabše haš takrat, ko reveža najbolj zebe. Kaj je vzrok? Pege?

Beneda p rdečih.

Star pregovor "ni vse zlato, kar se sveti" lahko velja tudi, da "ni vse rdeče, kar rdeči".

G. Trunk me vprašuje, če ne vem, da je mnogo socialistov, na katerih ni nič socialističnega. Vem. Socialisti ne sedijo na oblakih in ne breknajo na harfe. Če bi rekel, da so vsi delavci sami angelji, kapitalisti pa sami hudci, bi se tudi zlagal. Ljudje so pač taki, kakršne jih naredi okolica, vzgoja in boj za materijalni obstanek. Socialistični znak še ne naredi socialista. Eno je pa gotovo: socialistično gibanje ne zavisi od kvantitete, marveč od kvalitete pristavev. In takih, ki delajo iz prepričanja, je vedno več.

"Naši" imajo privilegije.

Cenjeni Zarkomet! Ako rabiš denar, pridi v San Francisco in se zlaži, da imaš oljne vrelce v Montani. Takoj dobiš od slovenskih delavcev 45 tisoč dolarjev, samo reci, da si od nas doma, pa bo vse dobro. Za potrdilo te nihče ne vpraša. Ako pa nisi "naš", look out! Takoj boš slepar, lump in vse. In če tudi nisi slepar, izgubiš kmalu dobro ime, če nisi "naš". — Korobač iz San Franciscu, Calif.

Krvave kaplje poti...

Oh, ta lajna! Mila pesem! Tudi železo (še tako trdo) se topi pod silno vročino, ki žari iz gorčega apela, v katerem pogrebni Grdina našteva krivice na Primorskem in prosi ameriške katoliške Slovence pomoči za primorske rojake!

Kdor ni slep na obe očesi, lahko opazi v dolgem spelu mnogo nitk hinavščine. Zakaj je prišel

kateri pa so se razpršili po naselbini Virginia, Chisholm in Hibbing ter gori do Bovyja, Minn.

Razglejmo se v preteklost, pa vidimo samoprav žalostne razmere. Ubogi oče, obdan z družino, mora daleč na delo. Če se prevaža, ga stane vožnja, ako gre tja na hrano, pa še več, tako da je v resnici tuga!

Človek se v takih razmerah domišlja preteklosti, kakor so nekdo nagovarjali delavca: Pojdi in delaj! Bili so časi, ko so delodajalci sami priromali po nas. Vsi smo morali v rudnike, tudi če bi ne bilo treba iti. Ugovora ni bilo. Danes pa je vse zanič za delavca, medtem ko si mogotci še vedno grabijo mastne dobičke, kajti imajo že vse tako vpetljano, da se producira v veliko večji množini kot pred leti, ker imajo vse mogoče priprave in stroje.

Malokatera naselbina se po družtvih lahko primerja z našo. Tudi vem, da proporno nimajo nikjer toliko društvo. Človek se vprašuje, da je li prav tako, ko je na primer samo slovenskih društev kar devet. Poleg vseh slovenskih društev, imamo tudi Moosovoh društvo, Yeomene, kjer so vpisani tudi Slovenci. Pred časom se je osnoval izobraževalni klub. Napredek se je pokazal, samo zadnje volitve so ustanovo pobile, sicer ne potom članov, temveč potom tistih, ki se niso hoteli pridružiti in tiati, ki so proti slovenskim odbornikom in zastopnikom ter gledajo, da oni delajo mestno delo, če ga kateri drugi ali ne. V našem mestu je namreč precej takih, ki gledajo, da so predvsem eni in isti pri moči in službi ter da imajo sami kaj.

Ravno sem čital opozorilo na člane in dopisnikarje v Prosveti. Resnica je, kar podaja in svetuje urednik. Veliko je takih, ki ne znajo niti čitati in pisati, narekovali bi pa le. So taki, ki še ne vedo, kaj je komunizem, "komunisti" pa so vendarle.

z apalom zdaj? Ali niso primorski Slovenci trpeli krivic že lani in predlanskim? Kako, da se je baš zdaj spomnil nanje? Ali je morda to "zadoščanje", ker je pestil neko rojakinjo, ki mu je počtala, da nosi denar italijanskemu papežu, za Primorce se pa ne zmeni? Mar je poravnanje, ker je pripognil postarane kosti v Rimu?

Kri ni voda — in tudi klerikalna repa ni kri.

Lepo se bi slišalo — ravno tako lepo — če bi Tone s svojim štabom zapel božično: Mir ljudem —

Opazovanje.

Kako je vse busy te dni! V nekam bežljajo po ulicah. Ona in ono se podi iz prodajalnice v prodajalnico, vsi so obloženi z zavoji, vsi zamišljeni. Ubogi ljudje! Škoda bi jih bilo buditi. Se že sami zbude prihodnjo soboto...

Razni clevelandski načrti.

Zadnjič sem poročal o domu slepecev v Clevelandu. Na zadnji seji je bila stvar odložena za pozneje, ker zdaj je nujna potreba, da se tak dom postavi v Euclid-Nottinghamu. Boljševiki so že darovali pol akra zemlje in same ljubezni do verskih ovčič. Pop, po rodu Hrvat, začasno prodaja škapulirje, in deli koverte v neki groceriji, kjer se dobi vse potrebno za dušo in telo. — Na zadnji seji smo se bavili z vprašanjem oltarja. Sklep je bil, da postavimo tri oltarje. Na sredi bo velik oltar, na katerem bo stal kip Mussolinija, ki bo držal v roki "šus purfla", s katerim pomori vse socialiste. Pod njim bo ahramba za kost, katero je Tone prinesel iz Rima. Na desni oltar postavimo Vodiško Johanco, ki bo držala telička in steklenico telečje krvi kot simbol prve slovenske svetnice. Na levi oltar se začasno postavi pogrebni sam, ki bo držal v roki pesodo z žveplom, sipajoč ga na člane in gl. odbor S. N. P. J., za pogrebnikom bo pa stal Lucifer in lovil člane S. N. P. J., kateri pokonča Tone z ognjem in mečem. — Prihodnja seja je 26. decembra v grocerijskem "šteru". Razpravljali bomo glede Luciferjevih rogov in repa ter drugih okraskov. — Lucifer v Clevelandu.

K. T. B.

Pri veselicah, prireditvah ali sejah so v navadi nagovori na članstvo. To je dober običaj, ampak dobijo se člani, da kakoga pojasnila še poslušati nočejo. Če neinformiranemu potem predsednik vzame besedo, je pa spet vihar. Ne morem zapopasti, ali je tak duh komunizem.

Taka nespornost, ignoranca, je pač posledica tega, ker se nečemo izobraževati. Če bi v resnici bili naprednega vedenja, se na primer nasprotniki ne spodobijo predbacivati rane psovke.

Dopisov od tu je malo, če je kak, je samo par vrstic. T mu je vzrok, ker ljudje nočejo brati resnice, a laži niso za javnost.

V Prosveti vidim, kako v mnogih krajih vprizarjajo veselice. Tako upam, da mi uredništvo dovolji tudi prostora za to naznanilo, namreč od društva št. 20 Jugoslovanske katoliške jednote.

To društvo namreč vprizon veselico dne 1. januarja 1926 na novega leta dan. Veselica bo pričela ob dveh popoldne v dvorani Antona Intiharja. Prirejana bo v korist društvene blagajne. Prosim, da bi se tudi član S. N. P. J. odzvali, kajti tudi mi se odzovemo njih vabilu. Smo namreč večinoma tudi v družtvih pri Slovenski narodni podporni jednoti.

Pozdrav vsem članom in članicam S. N. P. J. z voščilom za srečno leto 1926.—Louis Veselič

Willard, Wis. — V mojem zadnjem dopisu je pomota in bi se moralo glasiti, da sem pomagal pomnožiti društveno blagajno. Jaz sebe ne štejem za nič več kakor je prav. Če sem volil veselice zadnje leto, moram vsak pameten vedeti, da en sam ne more vsega opraviti, da se treba pomoči. Kdor se radi dotičnega čuti razburjenega, se jo torej lahko potolažil. — Peter Žagar.

RAZNE VESTI

TI DELAVCI SO POTREBNI ORGANIZACIJE.

New York, N. Y. — Ako je kdo potreben organizacije, tedaj so jo delavci in delavke, ki delajo v pralnicah za perilo. Ob ponedeljkih, ko pride največ perila, delajo več ko 15 ur na dan. To pomeni, da delajo pozno v noč.

Druge dneve delajo po enajst, devet in osem ur dnevno. In kaj zasluži delavka? Komaj štiri-najst dolarjev na teden. Včasih morajo na delo tudi ob praznikih. Čezurno delo se ne odškodni posebej.

Zdaj se je organizirala organizacija Steam Workers Union. Organizacija je še v povojih, toda izgleda so dobri, ako ne bodo podjetniki pognali delavcev v prezgodnjo stavko.

DELAJSKO MLADINO UČE DELAVSKE ZAKONE.

New York, N. Y. — Newyorške otroke v starosti od 14 do 17 let uče sprejetih zakonov za zaščito mladine, ki mora delati v industrijskih podjetjih. Zastopnik Lige konzumentov običe nadaljevalne šole, ki jih morajo obiskovati vsi otroci, ki delajo štiri ure v tednu, da z njimi razpravljajo o sprejetih zakonih za zaščito mladine pri delu v podjetjih. Razlaga jim o prepovedi za razne nevarne stroje, kaj sta varnost pri delu in sanitarne naprave. Predava jim tudi o posebni odškodnini, ki je določena za mladoletne delavce.

BANKIRJI VEZBAJO SVOJO ARMADO.

St. Paul, Minn. — Minnesotški bankirji so organizirali svojo privatno armado za ubijanje banditov in bančnih roparjev brez obravnave. Tako so izjavili bankirski interesi. Toda organizirano delavstvo meni, da je bila ta privatna armada organizirana za teroriziranje delavcev.

"St. Paul Farmer-Labor Advocate" piše, da roparji povzročajo bankam prav malo izgube, ako se ta izguba primerja z izgubo, ki jo povzročajo sileparsi bančni predsedniki in drugi bančni uradniki. List pravi: "Ako bi ta sistem tako učinkoval, da bi se raztegnili tudi na ljudi v taki meri, da tisti izgube življenja, ki izvrše delo od znotraj, tedaj bi mogoče okrajni lovci služili dobremu namenu."

ŠTIRI OSEBE UBITE NA ŽELEZNIŠKEM KRIŽIŠČU.

Kellog, Iowa. — Vlak na rock-landski železnici je na železniškem križišču udaril ob avto in ubil štiri osebe.

Rabinec poziva žide, naj osvoje Krista.

New York. — Stephen S. Wise, rabinec svobodne sinagoge v New Yorku, je v nedeljo zvečer priporočil svojim vernikom, naj sprejmejo Jezusove nauke. Rekel je, da ni krivda naukov, če krščanstvo nima uspeha, temveč je krivda kristjanov, ki se ne ravna po Jezusu. Zato je dolžnost Judov, da osvoje nauke Juda Jezusa, ki je "duša naše duše in duh njegovih naukov je judovski in nič drugega kot judovski."

Francoska zbornica odobrila vojno v Siriji.

Pariz, 21. dec. — Francoska zbornica je po dolgi debati, ki je trajala vso prejšnjo noč, danes zjutraj dala zaupnico vladi glede politike v Siriji s 300 proti 29 glasovom.

Arabski monarh se je odpovedal prestolu.

Port Sudan, Egipt, 21. dec. — Ali, kraj Hedžaza (Arabije), se je večerj odpovedal prestolu in pobegnul, ko je Ibn Saul, vsearabski sultan in angleški protežiraneec, okupiral Jedo.

OFICIJELNA ZIMA JE TUKAJ.

Danes (22. decembra) ob 2:37 zjutraj, centralni čas, je začel zime. Sonce je doseglo najnižjo točko v našem pasu, dan je najkrajši in noč najdaljša, in zdaj bo dan raste, dokler ne doseže najvišje točke 21. junija.

Krapinski in galilejski pračlovek

Pred desetletji so v neki jami pri Krapini v hrvatskem Zagorju odkrili ostanke pračloveka, ki je v onem kraju živel davno, davno prej, predno se začelja zgodovina človeštva. Z velikim trudom profesorja dr. Gorjanoviča, ki je bil tedaj profesor geologije na zagrebškem vseučilišču, so bili ti ostanke skrbno izkopani, zbrani, preparirani in shranjeni v geološkem oddelku narodnega muzeja v Zagrebu, kateremu so danes kras svetovnega slovesa.

Profesor dr. Gorjanovič je te ostanke temeljito proučil ter v celi vrsti znanstvenih razprav seznanil učeni svet z rezultati svojega raziskovanja. Za širše kroge jugoslovenskega občinstva jih je opisal v žalibog že razprodanem natisu Hrvatskega prirodoslovnega društva pod naslovom "Pračlovek iz Krapine". Pod imenom "krapinski človek" je ta naš pračlovek danes znan po celem svetu. Nihče, ki običe Zagreb, bi ne smel opustiti prilike, da si na lastne oči ogleda ostanke tega človeka.

Sedaj prihaja vest o podobnem znamenitem odkritju v Palestini. Mladi arheolog F. Tuer-ville-Petre je na zapadni obali jezera Tiberias v Palestini nedavno odkril človeško lobanjo, ki je sedaj pod imenom "Galilejska lobanja" na glasu v znanstvenem svetu. Kot poroča profesor dr. Oton Kučera v tozadevni razpravi, je na letošnjem sestanku društva "British Association" v Southamptonu ta lobanja vzbudila največjo pozornost učenjakov. Sir Arthur Keith je izjavil o njej, da je to pravi "arheološki triumf".

Lobanja — pravi — pripada človeku, ki je živel 20,000 do 30,000 let pred Abrahamom. Na njej vzbujajo veliko pozornost tri popoznoma zarastle brazgotine izrezljanih ran, ki dajo slutiti, da je ta človek, ko je še živel, s preprostimi kirurškimi orodjem, morda s kamenitimi, bil na glavi operiran. Avstralski domačini vrše še danes take primitivne operacije. Znanstveno proučevanje te lobanje je pokazalo te-le njene posebnosti: na čelu debelo žmulo nad očmi, izbočene zobe, nazaj potisnjeno spodnjo vilico, plitke podočnice, "kakor pri Kitajcih ali opicah".

Po omenjenih lastnostih se domneva, da je ta lobanja bližnji sorodnik neandertalskemu človeku, to je pračloveku, čegar okostnjak so leta 1856. v tako imenovani feldhofski jami v Neandertalu pri Duesseldorfu v Nemčiji našli v devonskem apnenecu, položen v diluvialno vrsto ilovice, debele nad dva metra. V galilejskih jamah so našli tudi orožje in orodja, ki je povsem podobno onemu, ki so ga našli v Franciji iz predhistorične dobe, znano pod imenom "Mousterien", to je iz stare kamenite dobe. Sir Keith misli, da sme iz tega dejstva izvajati zaključek, da se je neandertalski pračlovek, kateremu tipu pripada tudi "krapinski človek", iz Evrope razširil po velikem delu sveta.

Na arheološkem kongresu v Southamptonu je tudi sir William Boyd-Dawkins opozarjal na pračloveka iz Galileje. Razpravljajoč vprašanje "o misteriju človeškega pokolenja", je sir Boyd-Dawkins ostro razločil dva tipa evropskega pračloveka. Za onega prvega pravi, da antropološko stoji na oni stopinji razvoja kakor današnji seljak iz južne Francije in Španije ter je, pokazavši na lobanjo takega jamaškega umetnika, pristavil, da bi ta lobanja lahko pripadala tudi kakemu predsedniku društva "British Association" — tako visoko stoji ta tip pračloveka.

Ta tip pračloveka — je končno izjavil sir Boyd-Dawkins — prav gotovo ne izvaja svojega pokolenja od neandertalskega pračloveka, marveč je verjetno, da se je kot tuj narod iz Azije priselil v kraje, v katerih je prej prebival neandertalski pračlovek. Pragalilejec po njegovem mišljenju sicer ni ravno naš prednik, je pa — ker je tudi sam tipa neandertalskega — sorodnik naših prednikov.

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci"

IZ PRIMORJA

Novi dokumenti fašistovske kulture. — Goriški slovenski odvetniki dr. Pavel Podgornik, dr. Franc Gaberšček, dr. Vladimir Orel in dr. Alojzij Mašera niso hoteli pristopiti k dolžarski zbirki za odplačilo italijanskega vojnega dolga v Ameriki. To je jako ogorčilo goriške fašistovske kroge. Dne 4. decembra je goriški fašistovski tajnik Godina objavil v "Popolo di Trieste" odprto pismo, v katerem poziva odvetniško zbornico, da naj takoj črta iz odvetniške seznama navedene goriške slovenske odvetnike radi njihovega protidržavnega in prevratniškega zadržanja. Goriška odvetniška zbornica je že uveljavila proti imenovanim slovenskim odvetnikom disciplinarno preiskavo in je zelo verjetno, da bodo izključeni iz odvetniške zbornice. Izgubili bodo svojo eksistenco, ker niso prispevali k prostovoljni dolžarski zbirki. Navedeno je nov dokaz, kakšno državljanstvo svobodno uživajo Slovenci pod sedanjim režimom v Italiji, ako se preganjajo že radi tega, če nočejo prispevati v zbirke, ki so od fašistovske organizacije proglašene kot "prostovoljne", četudi sicer izpolnjujejo vse svoje državljanске obveznosti točno in odplačujejo državne dolgove itak že z visokimi davščinami.

Vesti iz Jugoslavije

Hajduško dekle. — Po dolgem sodnem procesu je bila 4. decembra v Cotinju izrečena razsodba proti Stojki Markovičevi, sestri znanega črnogorskega odmetnika dr. Vukašina Markovića. To je prva deklica, ki je odšla v hajduke in se ponašala zelo hrabro. Obsojena je, bila na 15 let težke ječe. Na vprašanje sodnikov je odgovarjala hrabro. Ves čas se je obnašala ponošno. Pri razglasitvi obsodbe se je oblekla v bogato narodno nošo in je v svojo mladost in lepoto očarala številno publiko. Razen nje je bilo obsojenih tudi več drugih odmetnikov v ječo od 7 do 15 let. Zagovorniki so vložili trdno prošnjo za puščanje.

Umrljivost v trboveljski občini je letos znatno večja kakor lansko leto, ko je umrlo vsega skupaj 200 ljudi, letos pa že okoli 230.

Krvav konec nesrečnega zakona. Pred porotniki v Celju je stal 3. decembra 42 let stari delavec Franc Bukšek iz Ravnočirja pri Rogatcu. Obtožen je, da je ubil svojo ženo Marjijo. Oženil se je šele pred dvema letoma in njegova žena je bila 17 let mlajša od njega. Ona in njena mati sta bili znani prepirljivki. Vdajali sta se prostituciji in tudi radi tatvine sta že bili kaznovani. Bukškega, ki je prišel v zakon 1500 Din., je pričela žena kmalu zavidati in sovražiti. Prepri so bili na dnevnem redu. Priče pravijo, da je bil Bukšek skrben človek, a ženski hudobni. Včasih sta ga celo tepla. Kmalu po ženitvi je Bukšek videl, da ima njegova žena razna razmerja. Da bi ga dražila, mu je celo sama kazala pisma in slike svojih ljubimcev. Tako seveda je moralo priti do katastrofe.

Ko se je dne 20. septembra vrnil Bukšek zvečer s posla domov, ga je žena sprejela na svoj stari način. Da se umakne prepiru, je hotel oditi. Žena mu ni dovolila vzeti nekih vršč, ki jih je rabil, ampak ga je sunila po bregu poleg hiše. Ko se je vrnil, ga je čakala s polenom, narkar je pograbil sekuro in udaril z njo ženo prkarat po glavi. Po zločinu je takoj pobegnul od doma in povedal sosedom, kaj je storil. Ženo so spravili v celjsko bolnico, kjer je umrla.

Porotniki so vprašanje glede hudodelstva uboja zanikali, potrdili pa vprašanje glede malomarnega ravnanja, ki je zakrivilo smrt. Obtoženec je dobil nato 11 mesecev strogega zapora.

Velika poplava v okolici Skadarskega jezera. Skadarsko jezero je prestopilo svoje bregove in poplavilo mesto Virpazar, kjer je napravilo velika opustošenja. Voda je odnesla tudi vse mostove v okolici.

Umrlj v Ljubljani. — Marija Lisec, žena železniškega čuvaja, 50 let. — Marija Košmelj, učiteljica, 70 let. — Ivan Mavec, delavec, 20 let. — Jera Halben-

steiner, zasebnica, 83 let. — Valentin Košir, občinski ubohec, 65 let. — Izabela Frank, vdova evidenčnega geometra, 76 let. — Josip Marjan Pfeifer, sin univerzitetnega mehanika, 2 uri. — Oton Brence, sin sluga, 7 mesecev.

JAVNA GOVORNICA

White Valley, Pa. — Nerad se spuščam v javnost, vseeno hočem nekoliko omeniti o "pisnem polju" ali Juriju M. Trunku. V št. 136 Amerikanskega Slovenca sem videl, kako je Trunka razkačil moj dopis v Glasu Svobode, čeprav je bil do pičice resničen.

Zdaj poglejte, kaj mi je Trunk odgovoril, boljše rečeno, kako mi je odgovorila njegova kompanija blizu Pittsburgha. Piše mi tako-le:

Juri Previc, Export, Pa., se strašno togoti na farje in pokaže na nozove, ko bi imel samega sebe zmirljati in se prijeti za lastni nos. Sin mu je umrl. Ker je v takih slučajih "po šintarsko" tudi za najbolj zagrizeno srce farjev je pregrob, in se nekaj priplazi v srce posebno kake matere, da mora v človeku vendarle biti malo večjaka, kakor v kaki živali, bi bil prok... far je dober, da bi bilo vsaj kaj farških ceremonij, ne samo gola šintarija. Pa Juriju Previcu ni uspelo. — Prej se je briga brskone prav pogotoma za — farje v zabavljanju, ni dal za cerkev ali duhovnika niti fika, duhovnik za njega ni obstajal, zdaj, ko se je zgledala smrt, bi bil pa vendar kak duhovnik dober, pa so se mu pred nosom zaprla vrata. Ostalo je samo pri farju, še manj, niti farških ceremonij sinček ni dobil, dešen je bil le tega, kar se včasih sliši tudi kake živali.

Zdaj je v Glasu Svobode polno farjev, Kristusovih nevest, klastre dolg nos, vera peša, pa je vsega tega prav sam kriv, ko se ni brigal za duhovnika in cerkev, kadar bi se imel, in je potem dobil le nos niti farja ne.

Krist pravi: "Me bote lakali, pa me ne boste našli." Na drugem mestu evangelija je zapisano, da je nekdo klical: "Odpri, odpri," od snotra pa je prišel glas: "Ne poznam vas."

S takim zmirljanjem ne oblati Mr. Previc nobenega duhovnika, temveč sam — samega sebe.

Na "pisnem polju" torej pravi, kako da se strašno togotim na farje in pokažem dolge nozove. Jas se na farja nisem prav nič jesi, sam opisal sem prav tako kakor je bilo, Trunk hoče, pa je sam, katerega mu tudi lahko grem pokazat, kakršnega ima tisti duhovnik.

Pravi: Sin mu je umrl. Kes v takih slučajih po šintarsko... Ta "velikan" se res na "plemenito" izkaničati. Dovoli ho, če tako govori o nas, da mu tudi jaz svobodno rečem "far". Torej če bi farji ne imeli kuharic, bi ne imeli še toliko srca, temveč res le toliko kot navadna žival. Pravi: Pravico ni uspelo. Saj sem bil tudi jaz tega uspel, da mi ni uspelo.

Rad bi vprašal Trunka, kako pa on to ve, da nisem dal niti fika za duhovnika in cerkev. Izvedel je skopi pomagane na banketu v Pittsburghu. Pred nosom, da so se mi zaprla vrata. Tudi to me veseli. Če bi se mi ne bila zaprla, bi bil prav gotovo moral plačati \$35 do \$50. Naj še ni tega dolgo, ko je umrl neki rojak, pa je duhovnik računat vdovi \$25, čeprav je bil pokojnik član cerkve, a vdova pa je ostala uboška z osmimi otroci.

Tako je delo usmiljenja pri slovenski duhovščini v Ameriki! Za pol ure "dela" gredo računat ubogi delavci vdovi s tremi otroci \$35. Kdo si more predstavljati še bolj okrutnega izkoriščačevalca na svetu!

Trunk ali s tem daje spričevalo o svoji morali glede izkoriščačanja. Povem mu, če bi bilo sto Trunkov zraven, pa bi sinček ne bil nič boljše zakopan.

Že kar preveč se mi zdi, ko pravi, da nisem nič dal za farja in cerkev. Le to bi rad vedel, kam ti ljudje dajo vse prispevke, ki jih prejmejo. Dobro imajo plačano za poreke za krste, pogrebe, maše in nešteto drugih "opravil". Mene je poročil g. Mertel v Pittsburghu in sem mu plačal, kar je računat ter še več. Donesaj sem že dal kratit deset otrok in od vsakega še pošteno plačal, kar mi je računat. Ko je pri njih še taka nehvaležnost, pa izjavljam, da nikoli več ne dobijo od mene niti penija, pa če bi imel za krst še deset otrok.

Trunk pravi, da sem dobil le dolgi nos. Povem, da sem s takim "dolгим nosom" prav zadovoljen. In ko bom še katerega srečal, mu bom rekel: Ne poznam te, ker imaš predolg nos.

Tako študirani seveda nisem kot je Trunk, da bi znal lepo spisati, zato naj zadostuje. Le to še svetujem Trunku, da svojo študiranost razširja še dalje, da bo še več ljudi prišlo spoznanja, da rojaki pri slovenski duhovščini nimamo drugega kot dolg nos! — Jurij Previc.

Jordanville, N. Y. — K pisanju me pripravilo to, ker je sedaj tako slabo čtivo v Prosveti. Ali je naš narod res še tako slabo

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904
Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Calkar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. V, Box 103, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blaginjak John Vogrich; urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:
Martia Zelenkar, predsednik, Box 276, Barberton, Ohio; Frances A. Tauscher, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Križmančič, 13111 Kensington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Turčel, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODSEK:
OBREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2627-59 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 294, Moon Run, Pa. Joseph Zorko, RFD, 2, Box 114, West Newton, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross, Kans., ex jugosapad, Frank Klun, Box 958, Chisholm, Minn., za sov. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:
Paul Berger, predsednik, 2653 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill., Richard J. Zavertnik, 2316 S. Millard Ave.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Zdržitveni odbor:
Predsednik: Frank Aleš, 2154 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jolke Ovan, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olin, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI IZDAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6223 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR! — Korespondenca s glavnimi uredniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši tako:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika so naslovo: Predsednik S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniški tajnik S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vrše se naslovo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADEVE V EVREJI E BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blaginjak S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse priloge glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisrki na gl. porotni odbor se naj pošljejo na naslov: Martia Zelenkar, Box 276, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, narodna in sploh vsa kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošljejo na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

počuden, da ni za drugega kot intrige in zabavljanje? So-li res še ljudje, ki se pustijo varati od klerikalnih zavilalcev in nevednežev?

Vse se je spravilo čez naše glavne odbornike. Toda kolikor jaz sprevidim ne moremo pričakovati, da bi Slovenska narodna podporna jednota imela boljše moče, kot jih imamo danes. Toliko vsaj jaz sprevidim iz zasledovanja dela in pisanja. In povem, da bi me noben duhovnik več toliko ne prepričal, da je drugače. Saj lahko vemo iz preteklosti, da ko prihajajo duhovniki k delavski organizaciji s takim ruvarjenjem, želijo samo škodovati.

Stavil bom čitateljem Prosvete samo en vzgled, da vidijo, kaj store nevednež, če obvelja njihova. Navedem namreč slučaj, kako so napravili v Idriji z nekdanjim županom Ivanom Štravsom. Bil je možak med možaki, zato je bil tudi izvoljen za župana v Idriji. Poznal sem ga, ko je še srajčko nosil, zrastle je vtrčir v mano in postal mož. Še kot deček in pozneje kot mož je posvetil vas svoj čas in delovanje za socializem. Preko takega pa so se kajpada znašli hujšakci, kakor so se nekoč znašli hujšakci čez Krista ali pa kot imamo sedaj hujšakce čez glavne odbornike S. N. P. J.

V Ameriki, ko imamo vendar dobre časopise, kakor nihin nima-jo delavci v stari domovini, bi morali pač toliko spoznati in potem soditi po svojem razumu, da se ne damo preslepiti (zvi-vakem in takim, ki nam in naši organizaciji žele pogin, našim sinovom pa nepopisno škodo.

Ampak zavedno članstvo bo korakalo naprej, spoznava samo, da bi šlo le sebi v pogubo, če bi sledilo zavajalcem. Ohraniti moramo dobro čtivo in ga zasiguratiti tudi svojim sinovom.

To moram tudi še zapisati, da se mi tu več številik Prosvete izgubi. Tako se je zadnji teden zgodilo celo a sredino številko in sobotno.

Za milijonski fond sem tudi jaz nekaj dal. Sem torej zapisati: Nikar ne za slepece v starem kraju. Porabite denar za tukajšnje slepce, katerih je še dovolj, ki so potrebni spregledanja. — Ignac Sulgaj.

Boji v Siriji.
Beirut, Sirija, 21. dec. — Francoske čete so izpraznile okrožje gore Hermon in se vrnile v Damask. Rebelni Druzi so takoj invadirali Lebanon in vne-li so se ljuti boji, ki še niso končani. Italijanski konzul naznanja, da italijanska pomorska eskadra ene križarke in štirih rušilcev pride danes v Beirut. Med Francozi in odposlanci Dru-zov se je vršilo nekaj sestankov.

Vabilo na Miklavžev večer.

Johnstown, Pa. — Na redni mesečni seji Slovenskega delav-skega doma na Moxhamu so di- rektorji doma sklenili, da prire- de zabavo za našo mladino kakor druga leta na Miklavžev večer, to je dne 24. decembra. Ker nam je Miklavž po radlju nazna- nil, da je čul, da je bila mladina v naši neselbini letos posebno pridna in bo zato prišel s bogati- mi darili, pridite vsi rojaki in rojakinje iz Johnstowna in oko- lice in pripeljite s seboj vso va- šo mladino. Poglejte Miklavža, če bo letos res tako bogat kot naznanja. Za vse drugo bo po- skrbel za to izvoljeni odbor.

Vatopnina za moške je 50c, za ženske 25c. — Direktorji.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Great Falls, Mont. — Del smo porabili kot novico, ostalo pa ne more v list. Ako je dotični izvršil kaj proti pravilom, je naj- boljše, ako zahtevate proti nje- mu porotni odbor. — Pozdravi!

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Nov. 31-1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstav- ljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstav- ljen valed napačnega naslo- va, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi na- slov.

Naši zastopniki so vsi dru- štvni tajniki in drugi za- stopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Ci- cero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evrope \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sa- mi pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"
2657 S. Lawdale Ave., CHICAGO.

Pierre Valdaque:
PRAZNOVERNOST

Oni večer je gospa Marta prišla vsa preplašena domov.
"Kaj pa ti je?" jo je vprašal Jurij, njen soprog.
"Mislim, da sem izgubila denarnico; ali pa so mi jo ukradli."
Jurij jo je takoj vznemirjen vprašal:
"Ali si imela mnogo denarja v njej?"
"Aah, kaj denar!"
"Vraga, denar je vendar glavno!"
Medtem je gospa Marta že odložila svoj kožuh in opazila, da se ji je mala zlata denarnica bila zataknila za pas.
"A, jo že imam!"
Tako je bila zopet dobre volje in je dejala:
"Moj Bog, kako sem se ustrašila! Kaka sreča, da se je tu zataknila. Pri vsakem gibu bi jo bila lahko izgubila."
Jurij pa je nadaljeval:
"Koliko denarja si imela v denarnici?"
"Kaj vem!"
"Poglej!"
"Zakaj?"
"Da veš, koliko bi bila lahko izgubila."
"Saj nisem ničesar izgubila. Vendar me bo to izučilo, hoditi v petek z doma."

Jurij se je zasmejal:
"Se vedno si tako praznoverna?"
"Se vedno," je odgovorila in nato dodala z resnim glasom:
"Glej, Jurij, ni mi bilo za onih šestdeset ali osemdeset frankov, ki so v denarnici. Pač pa imam v njej v posebnem predalčku štiripreserni deteljo, kos vrvi, na kateri so nekoga obesili, in slonovo dlako. Če tega ne bi bila več našla, bi legla in nikoli več ne bi vstala, kajti vse, kar bi podvzela, bi se mi ponorečilo."
Jurij je resno strmel v svojo soprogo in nato dejal:
"Nikakor mi ne ugaja, da imam tako neumno ženo. Tvoja praznovernost je naravnost bedasta! Kako je mogoče, da verjameš, da slonova kociča..."
"O tem ni dvoma!"
"Ali pa košček vrvi..."
"Sto primerov je to potrdilo!"
"In štiripreserna deteljica..."
"Ti seveda v nič ne veruješ!"
"O, da, je odvrnil Jurij. Verujem v šloveški razum in ta mi brani — verovati v take bedarije."
"Pametni si!"
"Gotovo. Sicer obstoja življenje res iz slučajev..."
"No, vidiš!"
"Toda talismani nimajo nanje prav nobenega vpliva."
"Hvala, dragec!"
"S svojim razumom, svojo pametjo, svojo inteligenco si po-

magam, in tudi v največji nevarnosti me morda to reši."
"Nočem ti valiti drugega mnenja, toda ne skušaj me izpreobrniti; izgubil bi s tem svoj čas."
Ker je služkinja javila, da je kosilo na mizi, sta soproga odšla v jedilnico. Komaj je Jurij posrebral juho, je dejal Marti:
"Čisto sem ti pozabil povedati, da moram jutri potovati po najnujnih opravkih v London."
"Jutri?" se je začudila Marta.
"Da, dragica. In ker imam čez tri dni zopet tukaj važno sodniško obravnavo in moram biti zopet v Parizu, se bom tja in nazaj vozil z aeroplanom."
"Ne! Ali ne veš, da me je kar groza takih stvari? Vznemirjena bom ves čas..."
"Nevarnost vendar ni večja kakor v avtomobilu."
Drugi dan popoldne je hotela Marta iti v kino, da malo pozabi nevarnost, v kateri se nahaja njen soprog, toda ni mogla najti svoje male denarnice.
Strašna slutnja jo je prešinila.
Ni bilo dvoma, da je bilo Jurijevo potovanje v avjonu v zvezi z izgubo talismanov. Morala je za vsako ceno najti izgubljeno denarnico.
Marta je preobrnila vso hišo; zašliševala je služkinjo tako sumljivo, da ji je ta čez četr u-

čakovano visoko starost. Pri re odpovala. Slodnjčji si sploh ni upala hoditi po sobah, vlegla se je, pričakujoč, da udari strela v hišo. Prej je se prosila hišnico, naj ji prinaša hrano iz sosedne restavracije.
Čez tri dni se je Jurij mirno vrnil domov.
Marta je jokala, tulila, ga objemala.
"Dragec, mislila sem, da si mrtev in da sem že vdova."
"Kako to?"
"Oni dan, ko si odpotoval, je izgubila moja denarnica s talismani in zaman sem jo povsod iskala..."
Tu se je Jurijev obraz razširil od smeha; segel je v žep in stisnil ji je denarnico v roko, rekoč:
"Toliko si mi govorila o slonovji kociči, o štiripreserni detelji in vrv obesa, da sem rajši vse to vzela seboj v aeroplan."
"No, prej si se pa norčeval z menoj!"
"Saj priznavam, da je stvar naravnost bedasta... ampak vendar... poslušaj: jutri imam sodniško obravnavo, pa boš tako prijazna, da mi zanjo posodiš svojo denarnico; kaj ne, srček?"

opašan, da se sokovi dvigajo po celicah lubja, pri čemer je opaziti lahko utripajoče gibanje celic. Vendar pa še ni jasno, ali to pulziranje zares povzroča sokovi. V splošnem so namreč botaniki mnenja, da se sokovi dvigajo po lesu, ne po lubju. Se bolj skeptično lahko sprejemamo vest, da je tako imenovane "srčne utripe" rastlin možno slišati. Vsekakor pa je indijski znanstvenik sir Bose resna osebnost, zato njegovih trditvev ne smemo odklanjati, marveč na nadaljnja dognanja.
Zivljenska doba živali in rastlin. Teško je dati povsem zanesljive podatke v dolgotrajni življenja kake gotove vrste, ker je ista pri različnih individuih zelo različna. Najnižji in najpriprostejši organizmi imajo jako kratko življensko dobo. Živali in rastline, ki obstoje le iz posamezne celice, torej nižje alge, bakterije in infuzoriji žive le zelo kratek čas, nekaterke le par ur ali še manj. Žuželke žive primeroma zelo kratko dobo, nekaterke v razvitem stanju le tedne, dni ali ure. Ptice doživijo neprijetnih ptičih, n. pr. jastrebih, orlih itd. starost sto let in še več ni nič nenavadnega. Konji dosežejo brezdomno višjo starost kot govedo, ker žive 40—50 let, medtem ko doživi govedo le 20—25 let, dasi sta si konj in govedo po velikosti telesa skoro enekaka. Rastline dočakajo izredno visoko starost; posebno nekateri grmovi, kakor rože, bršljin, brinje postanejo po sto let stari. Naša gozdna drevesa, bukve in hrasti, postanejo stari do 1000 let in še več.

SEZNAM PRIREDITEV SLOVENSkih ORGANIZACIJ V CHICAGO
Soc. klub šte. 1, J. S. Z. — Sestavna zabava, v četrtek 31. decembra v dvorani SNPJ.
Društvo "Francisco Ferrer" št. 131 S. N. P. J., v soboto 9. januarja veselic v dvorani S. N. P. J.
Društvo Slovenija.—Maškarna veselica v soboto 9. januarja 1926 v Narodni dvorani.
Društvo Slavija, šte. 1, S. N. P. J.—Veselica dne 16. januarja, v dvorani SNPJ.
Slovenski dom, šte. 86 S. N. P. J.—Veselica v soboto, 23. jan., v dvorani S. N. P. J.
Soc. klub šte. 1, JSZ.—Dramatična predstava, v nedeljo 24. januarja, v dvorani SNPJ.
ZENITVENA PONUDBA.
Vdovec star 54 let se želi znazniti s slovenskim dekletom ali vdovo v starosti do 55 let, sicer v svrhu ženitve. Imam 40 akrov lepo obdelano farmo in brez dolga, pa tudi nekaj denarja imam. Katero veselje živeti na farmi, tu se nudi ugodna prilika in če katera resno misli na možitev, naj piše na naslov: "Slovenski farmar," 2657 S. Lawndale ave., Chicago, Ill.—(Adv.)
DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.
Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskušajte in se prepričajte, da je doma pri kuhanju vedno le najboljši in najcenejši.
Grocerijam, sladničarjem in v prodajalne železnice damo primeren odstavek pri večjih naročilih. Pišite za informacijah na:
FRANK OGLAR,
4401 Superior Avenue, Cleveland, Ohio.

Ivan Zorec:
LJUBICE TRI
(Iz najdenih starih papirjev.)

(Dalje.)
"Saj celo ženske silijo v politiko," sem brnil oltar strastne politike.
"Da, ali politika utrinja ženi ves čar ženskosti," me je prepričevala.
Tako sem torej zvedel, da je prava slava samo tisti uspeh, ki zbuja in pridobiva žensko ljubezen. To je tudi največja sreča in zanjo človek rad pretrpi vse, vse...
Slab pa sem bil res že zmerom.
Ubogi moj krilatec božji, ko bi grešni, slabotni človek vselej vedel in verjel, da je krepost lepša od greha, bi bil podoben tebi.
Tako pa —
Tisto lepo ljubezen do Berte mi je udušila samopakna ženska, ki je poznala sto vročih umetnosti paleče ljubezni.
Saj ne morem reči, da mi je bila prav po arcu ljubica. Ali imela je čudovito moč do mene. Če bi mi bila velela, pa bi bil prav gotovo zažgal mesto na vseh štirih vetrovih in bi bil za njen bodreči smehljaj navdušeno stopil pod vislice.
Lepota, prožna mehkoča in svežost telesa so ji že venele. To me je navdajalo s čarom neke ginjenosti, kakršno občutimo, če opazujemo in premišljamo tisto prav posebno nežnost in onemoglost jesenskega cvetja. Pogrevalo me je čisto nenavadno čuvstvo, ko so me toplo, sevajóče božale njene koprneče in proseeče oči; gubice, ki so se predrobno nabirale okoli njih, nisem videl, ker sem jo gledal je z močjo svoje zdrave, vroče mlade krvi.
"Ali me imaš rad kakor te imam jaz rada?" je koprnela.
Prisegel sem.
"Ne, ne, saj ni mogoče..." je drhtela in se od sreče in blaženosti smehljala, objemala me in poljubljala.
Barva in vonj njenih podišavljenih las sta me zelo razburjala.
Lase si je namreč barvala rumeno. Kakor javne ženske že v starem Rimu, je najbrž tudi ona vedela, da so zlatobarvni lasje za moške neki dražljiv fetiš.
Čudovito moč je imela do mene.
Vzela me je bila kar zviška kakor kragulj neumno pišče in me speljala v daljni svet.
Ob morju v solnčni deželi sva si napravila mehko gnezdo.
Še ob smrti uri bom mislil nanj...
Ljubila me je brezmejno, ljubila me strastno, ljubila me je do bolečine: brezmejno, strastno, do bolečine. Za vsako drobtinico ljubeznivosti je bila hvaležna kakor bolnik, ki pred smrtjo hlepi vsaj še po koščku umikajočega se življenja.
In vendar se mi je počasi začela buditi zavest nekakšnega samoponizanja in sram, čudno sram me je postajalo najinega razmerja: zdelo se mi je divje in grdo.
No, prijateljica mi je takoj odpihnila vse pomisleke.
"Tudi taka ljubezen ni greh, ampak je nagon, naraven, čist in lep, popolnoma estetičen pojav."
"Pod nekimi pogoji morda..." sem dvomil.
"Človek ima pravico, prirodno pravico do njega."
"In nauki npravnosti, odkod so?"
"E, kaj!"
"Ali niso tudi božji?" sem se lovil.
"No, so; ali asketi so jih zmaličili do pretiranosti. Taki, kakršni so, za zoper božjo voljo," je zamahnila z roko, kakor bi bila hotela odgnati sitno muho.

"To se mi zdi zelo prevratno."
"Človek ima, ima zmerom pravico do sebe."
"Brez obzira?"
"Dokler s tem ne škoduje svojemu bližnjemu."
Te besede so me spomnile blage Berte in prevzela me je velika otožnost.
Tudi prijateljica se je nekoliko zamislila, potlej pa je nadaljevala:
"Kljub zaslepljenim janzenistom, kljub polblaznim asketom smo pred ureditvijo in preosnovo ljubezenskega življenja v zmislu olepšanja. Ves tok časa je usmerjen v to."
Kar sitno mi je bilo.
Upal sem bil, da jo bom počasi pripravil na zmerneje misli, ki bi mi odprle kletko in mi pomagale do zlate prostosti, zdaj pa sem, nenkrat videl, da ima prijateljica čisto samo svoje nazore.
"Ljubezen naj bo prosta, ali ne?" sem nastavljal.
"Da, prosta neusmiljenih vezi, sveja in prosta, ali ne divja in razuzdana... In pa zvesta boji sama sebi," je dostavila.
"Ali ni idealna in nesebična ljubezen vendar najlepša, najljubša?"
"Besede —. Čutnost naj se idealizira, pa bo idealna in sladka."
"Kako —?"
"Prosveta omogoča idealiziranje."
"Zanimivo, res," sem se zmedel.
"Glej, zoper divji nagon sam brez ljubezni se bojujeta pamet in življenje pa tudi umetnost, ki poveličuje lepoto in zvišenost in mogočnost idealizirane čutnosti."
Do zdaj sem jo morda razumel, to pa, kar mi je ravnokar povedala, je bilo zame premalo jasno.
Toliko pa sem že vedel, da sem zelo zabredel.
"Kakšen bo konec te — čutnosti?" me je skrbelo.
"V njej je Bog sam!" je navdušeno odgovarjala mojim boječim tihim mislim. "Glej, ko se zbudil, zraste tudi nagon dela in pojavlja se celo neki umetniški, torej čisto duševen nagon. V tej dobi je vsakdo — pesnik."
O, pesnik! To sem morda bil, ko sem ljubil Ančko in oblegal Berto; zdaj pa se mi ni hotela zgeniti nobena pesniška strunica. Morda rojijo lepe pesmi samo iz čiste duše in iz krepostnega, otroškega in nedolžnega srca?
"Taka čutnost je velika in prava ljubezen, ki ne potrebuje posvečujoče poroke; ona je sama zase zakrament!" je počasi pribijala in me vroče gledala.
"Zlepa me ta ženska ne bo več izpustila iz rok," mi je toklo v srcu.
Potlej ji najbrž ni bilo prav, da se je tako razgalilo pred menoj. Nejevoljno se je otrešala in celo jokala.
Tudi mene je prevzel občutek, da živim zelo nesposobno. Ko pa sem gledal ubogo prečuvstveno žensko, kako ji je hudo in kako se razburja, ker je nemara spoznavala, da sem premlad in preneumen zanjo, se mi je močno smilila.
Pa takih pogovorih sva bila oba otožna. Zato sva si sečasoma zamolčevala misli in sva rajša začela iskati veliko družino.
Denarja sva imela dosti in smilil se nama ni. Kaj je denar, ki ga nazadnje moramo pustiti na svojem grobu? In vendar: — kaj bi bilo življenje brez denarja?
Obiskavala sva muzeje, razstave, koncerte, gledališča, dirke, igralnice in vozila sva se z gosposko belo jadrnico ob zeleni in cvetoči obali, vrisajočji se in kopajoči se v silnem solncu.
"O, tu ostaniva, za vselej ostaniva tu..." je obnemagavala ona od prevelikega občutja, oči so ji šle po skodranem temnomodrem morju in po čudoviti deželi, ki se je položno spuščala v široko naročje silnih voda.
Al pa sva posedala na svetlo ploščadi ob razburkanem morju, kipečem in bučnem v razjedene čeri.

RAZNO
Žena, ki ima dva zakonska moža. Z veleinteresančno in res neobičajno zadevo je imelo te dni opraviti dunajsko sodišče. Leta 1917 sta se razšla mož in žena. Mož je bil železniški uslužbenec. Žena je odpotovala na Češkoslovaško, se je dala naturalizirati in se je poročila vdrugič. Ko je mož v Avstriji doznal to, je vložil zoper njo tožbo in zahteval, da oblasti razveljavijo zakon. Njegova tožba je v prvi instanci propadla. Zato se je obrnil na višje sodišče, kateremu je dokazoval, da so se določbe glede čerkvenega zakona v Avstriji glasom § 111 mirovne pogodbe izpremenile. Druga instanca pa je njegovo tožbo zavrnila. Njeno mnenje se je glasilo: če se je žena na Češkoslovaškem poročila z drugim možkim, ni povoda, da bi avstrijska sodna oblast radi tega razveljavila stari zakon. Stvar je sedaj taka, da ima žena dva moža: enega v Avstriji, drugega na Češkoslovaškem in da sta oba moža po zakonu njena zakonita zakonska druga. Če bi žena prišla v Avstrijo, bi bil njen mož upravičen od nje zahtevati izpolnjevanje zakonskih dolžnosti. Ako bi se branila, bi jo mož lahko tožil in sodišče bi bilo na njegovi strani. Če bi se pa uklonila žena zahtevi sodišča, bi imel njen mož na Češkem pravico tožiti jo, ker je prelomila zakonsko zvestobo. Stvar je zbudila v vseh pravniških krogih razumljivo zanimanje, ker je dolejš prvi in edini slučaj te vrste.
Rastline in njihovo srce. Dognanje indijskega učenjaka. — Najnovejša senzacija v krogih prirodoslovcev:
Iz Kalkute dospeva vest, da je odličnemu indijskemu učenjaku siru Yagadyšu Bose uspelo dognati utripajoče srce v vseh rastlinah, tudi v drevesih. Srčni utripi rastlin postanejo vidni z močnim povečanjem potom elektrike, njih šumenje pa postane čujno potom magnetičnih valov, ki ga pomnožijo desetmilijonkrat.
Vest o novem odkritju se iz Londona raznaša po vsem kontinentu in posamezne prirodoslovne kapacitete že tudi izražajo svoje komentarje. Zanimiva in zaenkrat najbolj upoštovanja vredna je sodba profesorja Molischa predstojnika rastlinsko-fiziološkega inštituta na dunajski univerzi, ki pravi:
Sir Yagadyš Bose si je pridobil veljavno odličnega znanstvenika. V Kalkuti si je zgradil lasten rastlinsko-fiziološki inštitut, v katerem s pomočjo lastno konstruiranih, izredno finih instrumentov ugotavlja interesantna opažanja v fiziologiji rastlin. Poznam ga osebno, saj je lani predaval na fiziološkem inštitutu na dunajski univerzi in sem jaz tolmačil avditoriju njegovega izvajanja.
Za prav je sir Bose fizik, in kot tak zna mojstrsko konstruirati svojo čudovito fine aparate, ki mu omogočijo do vseh podrobnosti proučevati rastlinski svet. Med drugimi je raziskoval dviganje sokovja v drevesih in ugotavlja na podlagi svojih

Najboljše darilo za Božič je
Zgodovinska spominska S. N. P. J. knjiga
"AMERIŠKI SLOVENCİ"
Knjiga je ilustrovana z nad 200 slikami, obsega 632 strani, je krasno trdo vezana v plavih platnicah in ima zlate črke besedilo na hrbtu, ter krasen zlat znak S. N. P. J. na sprednji platnici. Sobratje in sestre S. N. P. J., ter drugi rojaki, knjiga je prvovrstno delo in na finem Star English papirju tiskana. Naročite takoj!
Cena je \$5.00
Naročnino pošljite na upravništvo Prosveta, 2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.
Naročite lahko tudi ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE SNPJ., mehko vezan, cena 50c

Tiskarna S. N. P. J.
SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.
VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.
CENE ZMERNE, UNJSKO DELO PRVE VERSTE.
VSA POJASNILA DAJE VOĐSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.
TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.